

галузевими умовами функціонування агробізнесу. Порушення системності відтворення наприкінці 1990-х років пов'язано з трансформаційними процесами в економіці та сільському господарстві України, зокрема реформуванням відносин власності, реструктуризацією сільгосп підприємств і зміною власників. У подальшому параметри відтворення новостворених агроформувань зазвичай були ситуативною реакцією на макроекономічне середовище, кон'юнктуру ринку сільськогосподарської продукції, механізми й обсяги державної підтримки розвитку матеріально-технічної бази аграрного виробництва. Для сталого розвитку аграрної економіки України надзвичайно важливим є забезпечення розширеного інноваційного відтворення галузевих основних засобів, що потребує сприятливого макроекономічного середовища і застосування відповідних важелів регулювання відтворювального процесу на мікрорівні.

***Л.І. КУРИЛО, доктор економічних наук,
професор, професор кафедри
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»***

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В АГРАРНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Цивілізаційний підхід до суспільного розвитку визначає в постіндустріальному суспільстві пріоритет загальнолюдських цінностей. Інноваційна, або креативна, економіка базується на розвитку інтелектуального капіталу держави, галузі, підприємства.

На найближче десятиліття конкурентоспроможність країн визначатиметься як і раніше, пріоритетами знань, інновацій та інформації, що потребує довгострокових інвестицій у систему науки, освіти для накопичення інтелектуального капіталу. Для того щоб не втратити

інтелектуальний капітал в Україні, необхідно підвищити витрати на освіту та стимулювати науково-дослідницьку й інноваційну діяльність. Необхідно формувати ринковий попит на знання, що приведе до збереження активно працюючих науковців.

Актуальність проблеми розвитку інтелектуального капіталу в аграрній сфері пов'язана, насамперед, з необхідністю інтелектуалізації аграрно-господарських відносин, створення сприятливих інституціональних умов для поширення знань з метою формування перспективної конкурентоспроможності аграрних суб'єктів господарювання. Стратегічна перспектива науково-практичного вирішення зазначеного завдання полягає у формуванні ресурсозберігаючого, екологічнобезпечного, наукоємного сектору економіки, здатного забезпечити конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішніх ринках, що не можливо без вирішення питань аграрної освіти, науки, формування функціональних інститутів науково-інноваційної діяльності та інноваційної моделі розвитку.

Інтелектуальний капітал в аграрній сфері формується інтелектуальними, у т.ч. людськими, й інформаційними ресурсами, а також природним та економічним потенціалом територій і регіонів, що в процесі свого руху створюють нову вартість. Це динамічний процес накопичення знань, які використовуються в господарській діяльності, і, водночас, надбання людини й суспільства. у структурі інтелектуального капіталу доцільно виділяти такі складові: людський, ринковий, агроінноваційний (структурний, технологічний, організаційний), споживчий (клієнтський) капітали, які постійно взаємодіють.

Інституціональна модель інноваційного розвитку аграрної сфери повинна передбачати мінімізацію сировинної спрямованості аграрного сектору. Сільське господарство має розвиватися в напрямі забезпечення умов для формування інституцій, які сприятимуть виконанню цих умов і створенню

доданої вартості, у тому числі за рахунок розвитку інтелектуального капіталу.

Потреба в інтелектуальному продукті повинна стати головним рушієм у становленні ринку інтелектуальної власності в Україні. Для цього необхідним є: проведення інвентаризації всіх об'єктів інтелектуальної власності та їх оцінки з метою створення загальної бази даних і виявлення об'єктів, що приносять або зможуть приносити дохід; залучення держави до процесу стимулювання щодо створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в аграрному секторі; ведення обліку і статистики площ сортових посівів у загальних посівних площах країни; удосконалення системи патентно-ліцензійних послуг, створення системи інформаційного забезпечення учасників ринку інтелектуальної власності (за певними характеристиками, цінами), що дало б можливість знайти необхідну продукцію і партнерів.

Інноваційний розвиток економіки ґрунтується на зв'язках між наукою, виробництвом і підготовкою кадрів (освітою). Цей безперервний зв'язок продукує і просуває на ринок, зокрема й на аграрний, конкурентоспроможну продукцію. Державна політика, спрямована на інноваційний шлях розвитку й підвищення конкурентоспроможності економіки країни, потребує якісних змін кадрового потенціалу, що зумовлено рівнем освіти і кваліфікації. Необхідно впроваджувати інноваційну складову в усі навчальні плани підготовки та перепідготовки фахівців, приділяти належну увагу перепідготовці фахівців із застосуванням нових навчальних планів і залученням практичних фахівців із підприємств-інноваторів.

Для успішного формування й розвитку інтелектуального капіталу держава має підтримувати та стимулювати подальший розвиток тих наукових і проектно-технологічних організацій, діяльність яких спрямована на перехід від традиційних технологій виробництва до розробки і впровадження принципово нових технологічних процесів,

комплексних технологічних систем, що створюються на основі новітніх досягнень науки і можуть змінити технологічний уклад України. Побудова інноваційної моделі – один з основних шляхів, який забезпечить конкурентоздатність і поступальний розвиток аграрної галузі та відхід від сировинного, екстенсивного розвитку. В основу побудови інноваційної моделі покладено створення національної інноваційної системи, яка враховує, зокрема, інституційні чинники можливого ефективного поєднання таких складових, як наука, освіта, наукоємне виробництво, інноваційна інфраструктура. Потрібні ефективні структурні реформи й визначення державою своєї ролі щодо участі в розвитку галузі.

***В.К. ЗБАРСЬКИЙ, доктор економічних наук,
професор, професор кафедри
Національний університет біоресурсів і
природокористування України***

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІДТВОРЮВАНИХ ПРОЦЕСІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЦТВА

Категоріальна ознака «ефективність» широко використовується в різноманітних сферах наукової і практичної діяльності суспільної формації. З економічного погляду ефективність означає результат або віддачу у зіставленні з витратами ресурсів або коштів, направлених на досягнення певної мети.

Визначення ефективності відтворювальних процесів основних засобів – один із важливих напрямів розвитку будь-якої господарської системи з виявленням специфічних їх ознак у кожній з них. Характеристика даного процесу повинна супроводжуватися проведенням ґрунтовної оцінки у використанні засобів виробництва з метою визначення